

Dokumentum

Horváth Attila–Pócze Gábor

Pedagógus-továbbképzés és minőségbiztosítás¹

A helyi tantervek és a pedagógiai programok elkészítéséhez akkor is jelentős pedagógus-továbbképzési igény társulna, ha a közoktatási törvény nem tenné kötelezővé a hétévenkénti továbbképzést, nem vezetne be a pedagógus-szakvizsga intézményét, s nem jelentkezne nagy számban munkaerő-piaci átképzési igény. Mindezek együtt elkerülhetlenné teszik, hogy a közoktatás-irányítás kialakítsa továbbképzési stratégiáját.

Miért?

A Nemzeti alaptanterv tervezése, elfogadása és kihirdetése felfogásunk szerint nem lezárása, hanem sok tekintetben nyitánya a rendszer egészét érintő modernizációnak, a strukturális átalakulásnak a hazai közoktatási gyakorlatban. A NAT ugyanis mint tartalmi szabályozási eszköz a korábitól eltérő irányítási logikát igényel. Lényegéből adódóan megosztja a tervezés felelősségét az egyes irányítási szintek között, arra a szintre utalva a felelősséget, ahol az irányítási kompetencia van. Ebből az következik, hogy a tervezéshez és a döntéshez szükséges információkat és kompetenciát ott kell biztosítani, ahol a rendszer funkcionális működése döntési pontot jelöl ki.

Három olyan tényezőt szokás számon tartani, amelynek szerepe van a döntési helyzet kialakításakor. Ezek: az információ, a pozíció és a célképzet. Ahhoz, hogy döntés szülessen, a döntéssel megbízott személynek, szervezetnek érvényes, megbízható, friss információkkal kell rendelkeznie a döntés szempontjából számba jövő területekről, a lehetséges döntési alternatívákról és a döntések várható következményeiről. A döntéssel megbízott személynek/szervezetnek megfelelő döntési helyzetben kell lennie: megbízásához társulnia kell a döntés eredményeképpen megteendő lépések végrehajtásához szükséges feltételekkel. A célképzet azért fontos a döntéshez, mert az alternatívák közötti mérlegeléshez ad szempontokat: csak akkor lehet eldönteni, hogy egy lépés „jó-e”, ha tudom, hova akarok menni.

E három felsorolt tényező mindegyike szükséges ahhoz, hogy az iskolák 1998-tól saját pedagógiai program és saját (helyi) tantervük alapján szervezzék meg tevékenységüket.

Az iskoláknak megfelelő mennyiségű tanterv-tervezési és tantervi alternatívára vonatkozó ismeret birtokában kell lenniük ahhoz, hogy választani tudjanak vagy helyi tantervet készítsenek. Érvényt kell szerezniük szakmai elgondolásaiknak fenntartójuknál, mindehhez azonban tudniuk kell, hova akarnak eljutni. E

¹ A tanulmány az OKI és az Új Pedagógiai Szemle együttműködése keretében az OKI anyagi támogatásával jelent meg.

feltételek együttes érvényesülése esetén van arra esély, hogy a nevelőtestületek formális döntési jogkörükkel élve *tényleges, szakmai programjuknak és értékeiknek, valamint szűkebb környezetük igényeinek megfelelő döntéseket hozzanak.*

A döntésekhez szükséges információk központosított oktatás-irányítási rendszerekben – s tudjuk, a miénk ilyen volt(?) – központosítottan, azaz összpontosítottan és a felhasználó igényeihez igazítottan állnak rendelkezésre. A NAT életbelépését követően tagolt – a felelősségi és döntési szintekhez igazodva tagolt – információkínálatra van szükség.

A NAT „használatbavétele”, implementációja² sok más infrastrukturális feltétel mellett a pedagógus-továbbképzésekre vonatkozó információs, tervezési és minőségbiztosítási rendszer átalakítását is elengedhetlenné teszi.

Mit?

A NAT használatbavétele a korábban elemzett döntési kompetencia kiszélesítését, ezen belül a pedagógusok és nevelőtestületek döntéshozatalához szükséges információk, ismeretek és készségek pedagógus-továbbképzéseken történő biztosítását is feltételezi. A helyi tantervek és a pedagógiai programok elkészítéséhez akkor is jelentős pedagógus-továbbképzési igény társulna, ha a közoktatási törvény nem tenné kötelezővé a hétévenkénti továbbképzést, nem vezetné be a pedagógus-szakvizsga intézményét, s nem jelentkezne nagy számban munkaerő-piaci átképzési igény. Mindezek együtt elkerülhetlenné teszik, hogy a közoktatás-irányítás kialakítsa továbbképzési stratégiáját, vagyis maga is megfogalmazza célképzését, megnevezze ebből következő prioritásait és hozzárendelje a stratégia megvalósításához tartozó eszközöket.

A stratégia meghirdetése nemcsak az előbb elemzett szempontból, vagyis a közoktatás-politikai döntések célképzetek felőli megalapozása miatt fontos, hanem azért is, mert orientálja az ezen a területen szolgáltatóként és kliensként megjelenő személyeket és szervezeteket. Világos stratégia nélkül ugyanis igen nehéz egy-egy pedagógus-továbbképzéssel foglalkozó személynek/szervezetnek saját piaci (és szakmai) koncepciót készíteni. A közoktatás-politika prioritásai mintegy „kiválasztják” azokat a szolgáltatókat, akik megfelelő kínálatot tudnak és akarnak biztosítani, megalapozzák tervezőmunkájukat. Másfelől magának a stratégiai szintnek is lehetőséget adnak arra, hogy tájékozódjon arról, milyen „fogadtatásra” találtak a stratégia egyes elemei, ez a visszajelzés lehet alapja a korrekciónak.

A szolgáltatói programajánlatok a megfelelő keresletre támaszkodva továbbképzési programokká szerveződnek, így lényegében beilleszkednek – vagy éppen ellenkezőleg, elkanyarodnak – a stratégiai szint prioritásaitól.

A pedagógus-továbbképzések a stratégiai, a szervezeti és a programszint egymásra épülésével rendszert alkotnak, s a hazai továbbképzési gyakorlatban épp ezáltal válhatnak új minőséggé, hiszen jelenleg éppen a rendszerszerűség hiánya a pedagógus-továbbképzés legnagyobb fogyatékosága. Ennek szembetűnő jele, hogy nincs a továbbképzési gyakorlatnak működő minőségbiztosítási rendszerleme. Minőségbiztosítás hiányában a pedagógusok nagyobb kockázattal választanak, a szolgáltatók pedig nehezebben terveznek (hiszen bizonytalan, hogy mely ajánla-

² *Pécsé Gábor: A NAT és a gyakorlat – A Nemzeti alaptanterv implementációja* Ia. Új Pedagógiai Szemle, XLV. évf. 1995. 4. 12–36 o.

tukra milyen érdeklődés mutatkozik korábbi klienseik köréből), a közoktatás-politika nem tud tájékozódni stratégiája eredményességéről.

A pedagógus-továbbképzések területén elvileg két (valójában, s ezt bizonyítani fogjuk, csak egy) lehetőség kínálkozik a minőségbiztosítás megteremtésére. Magas költséggel elvileg létre lehet hozni egy ellenőrzési rendszert, amely az ellenőrzés szabályai szerint külső kontrollként jelezné, milyen minőségben zajlanak bizonyos (ellenőrzési terv szerint kiválasztott) továbbképzések. Mielőtt azonban bárki belelélné magát a közoktatási tanfelügyelet példájára szervezett (álrülés) ellenőri struktúrára vonzó/taszító voltának elképzelésébe, lehűtjük a várakozásokat: a minőségbiztosítást pótló ellenőrzési rendszer sem működik világos stratégia, meghirdetett program és kurzusleírás nélkül, hiszen nincs az az ellenőr, aki először ne azt kérdezné: mihez képest...

A közoktatásban is egyre ismertebbé váló minőségbiztosítási rendszerek³ más módszert ajánlanak: a minőséget nem az ellenőrzésre épülő külső alrendszer, hanem strukturálisan maga a rendszer garantálja. Ez azt jelenti, hogy a pedagógus-továbbképzések bármelyik döntési, tervezési, illetve felelősségi szintjén ugyanazokra a szempontokra, kérdésekre válaszolva, elemekre támaszkodva kell megfogalmazni és megvalósítani az adott rendszerelmet.

Hogyan?

Az ebben a dolgozatban leírt alapkritérium-katalógus modelljének eredeti változatát a svájci WBZ-ben (Weiterbildungszentrale Luzern, Svájci Tanártovábbképző Központ) dolgozták ki. A rendszer magyarországi megismertetése érdekében több előkészítő tanulmány látott napvilágot.⁴ Az előkészítő tanulmányok felhívták a figyelmet a pedagógusok továbbképzésének szervezetlenségére, fontosságára és a döntéshozók figyelmébe ajánlották az itt következő modellt. Ezt kíséreltük meg magyar viszonyokra adaptálni, egynémely vonatkozásban továbbfejleszteni. Mivel a rendszer svájci, és ennek megfelelően az ottani viszonyokat tükrözi, ezért hazai alkalmazása majdnem olyan kihívást jelent, mintha a schaffhauseni óragyártás technológiáját szeretnénk honi körülmények között megtelepíteni. A vállalkozás nem reménytelen, de kétségkívül rejt magában kockázatot.

A pedagógus-továbbképzések magyar rendszerére is igaz a közoktatás egyéb területeire jellemző megállapítás, hogy egyrészt a központi tanügyirányítás 1985 óta tartó eróziója, másrészt a rendszerváltás utáni kedvező politikai klíma következtében már régebben megszűnt a standardizált tartalommal és formában folytatott tömeggyártás. Így ezen a területen sem érdemes már a szabadságot éltetni és ünnepelni a pluralizmust, hiszen az bizonyos szempontból már régen megvalósult. Bizonyos szempontból, mert ugyanakkor megfigyelhető egyrészt a továbbképzési rendszer olyan mérvű szétesése (épp a pluralizálódás következményeként), amely kérdésessé teszi, hogy egyáltalán beszélhetünk-e még rendszerről. Másrészt pedig, ellenkező irányú tendenciaként, azt is láthatjuk, hogy az autonómia hatásaként csökkent a rendszer alkalmazkodóképessége a megváltozott környezethez, azaz a rendszert alkotó intézmények (továbbképzési intézmények, felsőoktatás) saját

³ Horváth Attila-Pöcze Gábor: Minőség és közoktatás – Vezetés a minőség szolgálatában. Total Quality Management Magyarországon. In: Új Pedagógiai Szemle, XLV. évf. 1995. 8. 52–63 o.

⁴ Alois Keller-Rainer Paul: Memorandum a magyar továbbképzés nemzeti szintű megszervezéséről. Kézirat. 18 o.; Munkabizottsági jelentés a pedagógus-továbbképzés aktuális kérdéseiről. Kézirat. 1994. november. 12. o.; Kaján László: A pedagógus-továbbképzési rendszer megújítása. Kézirat. 1995. 19 o.

tetehetlenségi nyomatékuknál fogva (ismeretségi körük, szakembergárdájuk, kialakult vevőkörük, eszköztárak stb.) azt próbálják továbbra is csinálni, amit eddig. Mindkét tendencia most már nem a központi hatalom olvadását, hanem a rendszer feloldódását eredményezi. Ha tehát politikai célként fogalmazódik meg a pedagógus-továbbképzés, akkor egy, a politikai célt operacionalizálni képes rendszerre van szükség, amely képes a folyamatos működés szabályozására. A szabályozás pedig egy sokszínű rendszer kiépítése és működtetése esetében nyilvánvalóan csak funkcionális lehet.

A következőkben bemutatandó alapkritérium-katalógus célja, hogy a pedagógus-továbbképzésben egyfajta minőségbiztosítási rendszert vezessen be. Ennek a következő aspektusai lehetnek:

- a továbbképzések az országos oktatáspolitikai célkitűzések mentén szerveződjenek,
- segítsen az egyes továbbképzéssel foglalkozó szervezeteknek a szolgáltatási profil tisztázásában,
- tegye lehetővé a továbbképzések minőségellenőrzését.

A minőség jellemzőit némileg technicista szemlélettel írja le a rendszer. Abból kiindulva, hogy az eltérő pedagógiai paradigmák nyilvánvalóan eltérő továbbképzési paradigmákat is jelentenek, a minőség értelmezésének és ebből következően az akkreditációs folyamatnak is önkorlátozónak kell lennie. A minőség vagy az akkreditálhatóság szempontjait épp ezért nem szabad egyik vagy másik pedagógiai iskola kritériumai alapján meghatározni. A minőség ebben a felfogásban a műfaji sajátosságoknak való megfelelést jelenti, azaz azokat a jellemzőket kell megtalálni, amelyek nélkül nem lehet továbbképzésről beszélni (vagy esetleg csak rossz továbbképzésről lehet szó).

Felmerülhet a kérdés, hogy a kritériumoknak való megfelelés vajon kizárja-e a rossz továbbképzést. Lehet-e olyan kritériumrendszert felállítani, amely csak „jó” továbbképzéseket tesz lehetővé? Valószínűleg nem lehet ilyen rendszert kialakítani, de a kérdésfelvetés valójában teoretikus, mert nem is célszerű ilyen tökéletes rendszert létrehozni. A rendszert optimalizálni kell, s ennek jellemzőit mindig az aktuális oktatáspolitiká határozza meg: az optimális szabályozás mindig teret ad a „hibának”, mert a műfaj tulajdonságainak standarddá tételére történik kísérlet.) A tökéletes rendszerből soha nem születik alapvetően új dolog, legfeljebb egy régeinek további, tökéletesített változata.

Némileg cinikusan azt is mondhatnánk: szerencsére e rendszer lehetővé teszi a „rossz” továbbképzést is abban az értelemben, hogy nekünk, a rendszer alkotóinak szakmai felfogásával ellentétes is lehet. Az alapkritérium-rendszer megkísérli azonban a szervezési, finanszírozási és oktatás-politikai dilettantizmust minimalizálni.

Az alapkritérium-rendszer *előnye* tehát bizonyos tekintetben a *hátránya* is: kialakítása mindenképpen feltételez valamilyen mértékű centralizálást. (Fontos azonban megjegyezni, hogy a tradicionális módon centralizált oktatási rendszerekben eddig elsősorban a *tartalom* központi szabályozása a cél, míg esetünkben csak a műfaj tulajdonságainak standardddá tételére történik kísérlet.) A modell, amint az látható lesz, lényegénél fogva deduktív irányítási logikát tesz lehetővé: a nemzeti, országos stratégiából vezethető le az intézményi, szolgáltatói kör, majd abból eredeztethető az egyes kurzusok, tanfolyamok. Ez *irányítási, irányítástechnológiai* szempontból kézenfekvő, azonban megmerevítheti a rendszert, ha a stratégiai szint *inputja*, azaz a döntések előkészítéséhez szükséges információk csak a struktúrán kívüli (politikai, kutatási, statisztikai) forrásokból

jönnek. Az történhet meg, utalva ismét az új paradigma indításának, a tervezett „rendszerhiba” problémájára, hogy a csak *top-down* (felülről lefelé irányuló) logikát követő továbbképzési rendszer kizárná a hirtelen jelentkező pedagógus-továbbképzési igényeket, a strukturálisan nem tervezhető „divatos” továbbképzéseket vagy/és a speciálisan új és később elterjedő, de eddig nem ismert képzési tartalmakat és formákat. Egyik vetület sem intézhető el kézlegyintéssel, hiszen meggyőződéssünk, divatokra a pedagógiában éppúgy szükség van, mint más szolgáltató rendszerek esetében. A szolgáltató rendszerekhez kapcsolódó szolgáltatásokra ez még fokozottabban igaz. Ha egy pedagógus ma jönnek és neki tetszőnek látszó módszert, tartalmat akar megismerni, akkor erre még politikai szempontból is érdemes odafigyelni, és érdemes az ehhez szükséges továbbképzési lehetőséget biztosítani számára. A „divatokról” pedig nehéz eldönteni, hogy múltó dolgok-e vagy beépülnek a napi gyakorlatba. (Ki tudná például felelősséggel megmondani, hogy az internet divat-e vagy a jövő századba és Európába vezető információs szupersztráda?) Egyrészt tehát kezelni kell a „divatokat”, másrészt biztosítani kell a rendszer tervezett diszfunkcionalitása révén annak fejlődési lehetőségeit.

Ennek megfelelően, noha az alapkritérium-rendszer elsősorban szabályozási eszköz, mégis meg kell teremteni annak a feltételét is, hogy az bizonyos információkat képes legyen gyűjteni és továbbítani a tanfolyam, a kurzus szintjéről a stratégiai szint felé. Sok minden segítheti a stratégiai tervezési szint adaptálódását, például egyes továbbképzések költségeinek ismerete vagy a jelentkezők és résztvevők száma és összetétele. A „tervezett rendszerhiba” lehetőségét pedig külön innovációs továbbképzési lehetőségek megadásával lehet, érdemes biztosítani. Ez esetben is igazak lehetnek az alapkritérium-katalógusban megfogalmazott kurzusszint követelményei, sőt talán intézményi szinten is specializálódhat valaki erre a profilra, de itt nem szabad a stratégiai szinttel való harmonizálást előírni.

ALAPKRITÉRIUM-KATALÓGUS A PEDAGÓGUSOK TOVÁBBKÉPZÉSI RENDSZERÉBEN

Mi az alapkritérium-katalógus?

Az alapkritérium-katalógus a szervezett pedagógus-továbbképzések leírására, nyilvántartására és a minősítési rendszer későbbi kialakításának megalapozására szolgáló segédeszköz. Tartalmazza azokat a szempontokat, amelyeket minden, a nyilvántartásba kerülő továbbképzési programmal kapcsolatban tervezni szükséges, és tartalmazza ezek leírásának kritériális (tartalmilag minimálisan szükséges) feltételeit.

Az alapkritérium-katalógus *több szinten* szervezett. Ezek a szintek megfelelnek a pedagógus-továbbképzés tervezési, irányítási szintjeinek. A szintek definiáltak, egymással hierarchikus kapcsolatban állnak. Ezáltal lehetővé válik a kurzusok szintjén megfogalmazott programok megfeleltetése a kurzusajánlati szintnek, a kurzusajánlati szintek megfeleltetése a programatikai szintnek. Az összefüggés fordítottan is igaz: a „felsőbb” szint az „alacsonyabb” szintek tartalmi összefoglalása.

Az alapkritérium-katalógus – megfelelő informatikai háttérrel – a pedagógus-továbbképzési információs adatrendszer alapja is. Szintjei és szektorai alapján

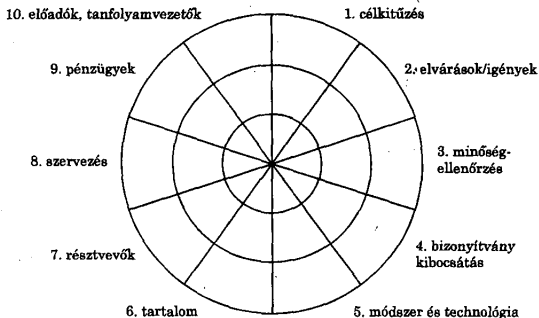
visszakereshetők a rendszerben szereplő továbbképzések legfontosabb jellemzői: célok, módszerek, pénzügyi feltételek, minőség-ellenőrzés stb.

Az alapkritérium-katalógus jól használható segédeszköz a pedagógus-továbbképzések tervezésekor. Egyrészt naprakész információ szolgáltatását teszi lehetővé a már folyó vagy meghirdetett továbbképzésekről, másrészt lehetővé teszi az egyes továbbképzési kurzusok egymásra épülését, kapcsolódását.

A tortamodell

A grafikusán ábrázolt modell (lásd *1. ábra*) három, egyenként tíz szektorra osztott, azaz 30 szektorelemből/körseletből áll.

1. ábra—A tortamodell

A három kör

A *külső kör* a *programatikus* szintet tartalmazza. Ez foglalja magában a közoktatási rendszer állami stratégiáját, politikáját. A *középső* a *kurzusajánlás* szintjét tartalmazza intézményi, szervezeti területen. A *belső* a *kurzus* szintjét tartalmazza.

A tíz szektor

A következő tíz szektor mindenkor mindhárom körre vonatkozhat, vagyis minden szektor felosztható a *programatikus* szint, a *kurzusajánlás* szintje és a *kurzus* szintje szempontjából. Szektorok:

Az ábrázolt modelltervezetnél nyilvánvaló függőségi rendszerből indultunk ki, vagyis, hogy a legbelső körben levő szektorelem függ a középső kör megfelelő szektorelemétől, ez pedig ismét függ a külső kör fölérendelt szektorelemétől.

Együttal minden szektor kapcsolódik az adott kör valamennyi többi szektorához is. Így például az „A” programatikus szinten levő valamennyi szektorelem szoros kapcsolatban van egymással. Ily módon nem lehet az egyes szektorelemeket izoláltan vizsgálni, azok csak a megfelelő kör többi szektorelemével együtt értelmezhetők. Az egyes szektorelemeknek alárendelt kritériumokat ugyancsak a rendszer részeként kell kezelni.

Programatikus szint

Tartalmazza a Magyar Köztársaság mindenkori közoktatás-politikájának pedagógus-továbbképzéssel kapcsolatos általános stratégiáját. Ezt a politikát a mindenkori kormány, ezen belül a Művelődési és Közoktatási Minisztérium képviseli. A stratégia az általános közoktatás-politika keretei között kifejtett pedagógus-továbbképzéssel kapcsolatos koncepciót, több évre előretekintő célrendszert és az ahhoz kapcsolódó eszközökre vonatkozó elképzeléseket foglalja magában. Általános alapelv, hogy rendszeresen kifejtett, kidolgozott pedagógus-továbbképzési stratégia híján is létezik pedagógus-továbbképzési politika: ebben az esetben latens, szélsőségesen szabadon hagyó koncepció irányítja a területet.

A kurzusajánlat szintje

A pedagógusok továbbképzése számos, erre a területre specializálódott szervezet aktivitásán keresztül valósul meg. E szervezetek között állami, „kvázi nem állami”, azaz az állam által alapított alapítványi, NGO (nem kormányzati), más szempontból költségvetési, nonprofit és forprofit szervezetek egyaránt megtalálhatók. A kurzusajánlat szintje kifejezi az adott pedagógus-továbbképzési szervezet önmeghatározását, filozófiáját és általános politikáját, működési területét és a különféle szektorokban megjelenő konkrét leírását.

A kurzus szintje

A Magyar Köztársaság pedagógus-továbbképzési rendszere az általános közoktatás-politikába ágyazódó pedagógus-továbbképzési stratégiában megfogalmazódó, az ezzel foglalkozó szervezetek által valóságosan létrehozott és megszervezett továbbképzési programokon keresztül valósul meg. Ezek mindegyike kifejezi, milyen választ ad a pedagógus-továbbképzés rendszere a programatikus és a kurzusajánlati szinten megfogalmazódó rendszerelvekre. A megszervezett vagy a pedagógusok számára felkínált továbbképzések nem önmagukban, hanem a programatikus és a kurzusajánlati szint szektoraival összefüggésben értékelhetők.

A következőkben a tortamodellben ábrázolt rendszer mentén vázoljuk fel az alapkritériumok három szintjét, illetve szintenként az egyes szektorok követelményeinek értelmezését.

A. Programatikus szint

A.1. Célkitűzés

A mindenkori közoktatás-politika foglalja magában a mindenkori kormányzat általános politikájába illeszkedő elveket, amelyek a pedagógusok továbbképzésével

kapcsolatos célokat meghatározzák. A stratégiai célok meghatározzák a kurzusajánlat és a kurzusok (B.1. és C.1.) szintjén elfogadható célokat. A stratégiai céloknak megfelelő mértékig alkalmazkodniuk kell a pedagógusok aktuális igényeihez (C.2.), valamint az ajánlattevők feltételeihez (elsősorban B.5., B.8. stb.) és a rájuk váró feladatokhoz, valamint a közoktatás-politika általános céljaihoz.

Kritérium: A programatikus szinten megfogalmazódó célok nyújtsanak elégséges információt a kurzusajánlatok és a kurzusok tervezéséhez, valamint álljanak kapcsolatban a programatikus szint más szektoraival. A célokat legitimizálja az általános közoktatás-politika.

A.2. Elvárások, igények

Ezen a szinten jelennek meg a pedagógusok továbbképzésével kapcsolatos törvényi rendelkezések (kötelező vagy önkéntes, szervezett vagy piaci, állami eszközökkel támogatott vagy tudomásul vett, esetleg ösztönzött stb.), valamint a közoktatás-politikai célok által meghatározott (A.1.) minőségi és mennyiségi követelmények (a pedagógusok mely csoportjainak mekkora hányadát érintse a továbbképzés). A programatikus szintnek ez a szelete rögzíti a pedagógusok továbbképzési rendszertől elvárható kimeneti követelményeket.

Kritérium: A programatikus szint elvárásainak tartalmazniuk kell a pedagógusok továbbképzésével kapcsolatos valamennyi országos szintű igényt, beleértve a mennyiségi és minőségi követelményeket is.

A.3. Minőség-ellenőrzés

A programatikus szint minőség-ellenőrzési szelete megfogalmazza a célokra (A.1.) és az elvárásokra és igényekre épülő (A.2.) megkövetelt minőség ellenőrzésének elemeit, beleértve az esetleges kurzusajánlatra és kurzusra megfogalmazott minősítési (kooptálási) bizonyítványkibocsátási és finanszírozási követelményeket, illetve eljárásokat. A megfogalmazás megnevezi azt (azokat) a szervezeteket, amelyek meghatározzák, elfogadják és felhasználják a kurzusajánlati és a kurzusszint (B.3. és C.3.) minőség-ellenőrzési eljárásait, azok eredményeit.

Kritérium: A minőség-ellenőrzési a programatikus szinten írja le, hogyan történik a célkitűzések és a követelmények összehangolása a pénzügyi feltételekkel, valamint a bizonyítványkibocsátással, szervezéssel, a módszerrel, a tartalommal. Az A.3. szektor alapján tervezhetővé kell válnia a B.3. és a C.3. szektor tartalmának.

A.4. Bizonyítványkibocsátás

A programatikus szint A.4. szektora írja le a pedagógusok továbbképzésének keretében kiadható országos érvényű végzettségeket.

Kritérium: Az A.4. szektorban le kell írni a továbbképzésekkel megszerezhető végzettségeket, valamint a végzettséggel együtt járó alkalmazásbeli feltételeket. A kritériumnak meg kell teremtenie a kapcsolatot a kurzusajánlati és a kurzusszinten jelentkező bizonyítványok és a továbbképzésekkel megszerezhető végzettségek között (crediteken, illetve a különféle kibocsátók által kiadott bizonyítványok ekvivalenciáján keresztül). Követelmény még, hogy az A.4. szektor írja le a bizonyítványok kiállításának feltételeit, körülményeit, valamint a bizonyítványok okirati szabályait (nyilvántartás, másolatkiállítás, vizsgaszabályozás stb.).

A.5. Módszer, technológia

A programatikusság szint A.5. szelete tartalmazza pedagógusok továbbképzése során igénybe vett szervezett pedagógus-továbbképzési struktúrákat: az elméleti és a gyakorlati képzési formákat, a továbbképzés és az alkalmazás viszonyát (részidős, ún. part-time vagy teljes idejű, ún. full-time képzés, a továbbképzések lehetséges kereteit: posztgraduális képzés, tanfolyami továbbképzés, intenzív továbbképzés, levelező képzés, távoktatás stb.), illetve ezek megfelelését a tartalomnak, a kurzusajánlati szintnek és a résztvevők különféle csoportjainak.

Kritérium: A szektorban azonosítani kell a pedagógus-továbbképzések különféle formáit, meg kell teremteni a célkitűzések, a bizonyítvány kibocsátása, a képzésben részt vevőkkel szembeni feltételek kapcsolatait. Lehetővé kell tenni, hogy bármilyen, az alapkritérium-katalógus követelményeinek megfelelő továbbképzés megtalálja a maga formáját és azt a kimeneti eredményt, amelynek alapján válasz adható a A., B. és C.4-es körszeletre.

A.6. Tartalom

A tartalom a közoktatás-politika és ezen belül a pedagógusok továbbképzésére vonatkozó kormányzati politika preferenciáit tartalmazza. Választ ad arra a kérdésre, hogy a közoktatás-politika általános céljaiból eredően mely tartalmi területeken élvez elsőbbséget a pedagógusok szervezett továbbképzése.

Kritérium: A célokkal szoros összefüggésben írja le a szektor azokat a területeket, amelyekre az érdekeltek kurzusajánlatokkal és kurzusokkal a pedagógusok továbbképzésében jelentkezhettek.

A.7. Résztvevők

A programatikusság szint meghatározza azoknak a körét, akiknek a továbbképzése adott feltételek mellett pedagógus-továbbképzésnek minősül. Indokolt esetben megnevezhet preferált pedagóguscsoportokat.

Kritérium: Ez a szektor a célok, elvárások és a tartalom szektorokkal szoros kapcsolatban adjon választ arra a kérdésre, hogy a pedagógusok szervezett továbbképzésében kik és milyen feltételekkel vehetnek részt.

A.8. Szervezés

Ezen a szinten meg kell nevezni azokat a feltételeket, amelyekkel részt lehet venni pedagógus-továbbképzés szervezésében: kik, milyen feltételekkel milyen továbbképzéseket szervezhetnek.

Kritérium: Jelenjen meg ezen a szinten, hogy melyek a feltételei annak, hogy egy szervezet vagy személy pedagógusok továbbképzésével foglalkozzon.

A.9. Pénzügyek

A programatikusság szint megnevezi a pedagógusok továbbképzésére igénybe vehető és rendelkezésre álló költségek forrását és elosztásának módját. Kimondja azokat az általános pénzügyi szabályokat, amelyek a pedagógus-továbbképzésben részt vevőkre: szervezőkre, hallgatókra stb. érvényesek.

Kritérium: A programatikus szinten jelenjenek meg azok a pénzügyi és finanszírozási alapelvek és szabályok, amelyek lehetővé teszik, illetve ösztönzik a pedagógusok továbbképzését. Világossá kell tenni, hogy mik a pénzügyi feltételei annak, hogy valaki bekapcsolódjon pedagógus-továbbképzésbe. Itt kell arról is nyilatkozni, hogy a továbbképzésekben való eredményes részvétel milyen egyéni fizetésemeléssel, illetve más anyagi konzekvenciákkal jár.

A.10. Előadók, tanfolyamvezetők

A programatikus szint azonosítja azokat a feltételeket és kívánalmakat, amelyek teljesítése esetén valaki bekapcsolódhat a pedagógus-továbbképzések szervezésébe, továbbképzési órák, foglalkozások megtartásába.

Kritérium: A programatikus szinten jelenjenek meg azok a képesítési stb. előírások, amelyek a közoktatás-politika érvényesíteni kívánt pedagógus-továbbképzésekben oktatókkal szemben. Itt kell részletezni azt is, hogy a pedagógusok továbbképzésében oktatóként részt vevőkkel szemben milyen esetleges továbbképzési előírások érvényesülnek.

B. A kurzusajánlat szintje

B.1. Célkitűzés

A közoktatás-politikai elvárások, a megfogalmazott stratégiai célok (A.1), valamint a stratégiai elvárások (A.2) és a minőség-ellenőrzési rendszerből nyert információk alapján (B.2) határozhatók meg intézményi szinten a továbbképzési célok.

Kritérium: A kurzusajánlatnak a célok közt jeleznie kell azt, hogy mely közoktatás-politikai, stratégiai cél(ok) elérését tekinti önmaga számára célnak (relevánsnak). A kurzusajánlati szint minden széletének levezethetőnek kell lennie a célkitűzésből, különös tekintettel az elvárások, igények (B.2) és a résztvevők körének (B.7), valamint az előadók, tanfolyamvezetők (B.10) meghatározására.

B.2. Elvárások, igények

A közoktatás-politikai szint stratégiai széletében meghatározott elvárások (A.2) közül kell kiválasztani a célkitűzés szektor (B.1) és a minőség-ellenőrzési szektor (B.3 és C.3) függvényében azokat az igényeket, melyekre az intézmény kurzusajánlattal válaszolni kíván. Ennek megfelelően részletezhető, hogy milyen elvárások támaszthatók a kurzusajánlattal szemben.

Kritérium: A kurzusajánlatnak választ kell adnia arra a kérdésre, hogy milyen elvárások támaszthatók vele szemben és milyen igényekre kíván reagálni.

B.3. Minőség-ellenőrzés

Fontos tervezési feltétel annak leírása, definiálása, hogy miként kívánja ellenőrizni az intézmény, hogy tevékenysége megfelel-e a célkitűzések és elvárások szektorának (B.1 és B.2), valamint, hogy választ adjon arra a kérdésre, miként kívánja a kurzusszint minőség-ellenőrzési szektorából (C.3) származó információkat hasznosítani a célmeghatározás és igények szektorában (B.1 és B.2). Meg kell határozni

azokat az eljárásokat, amelyekkel kontrollálható, hogy a szint adott szektorában egymással szinkronban vannak-e a leírt tartalmak.

Kritérium: A kurzusajánlatnak tartalmaznia kell azokat az ellenőrzési pontokat, amelyek alapján biztosítható, hogy a kurzusajánlati szint összes szektora egymással kompatibilis legyen, valamint annak módszerét, hogy az alsóbb kurzusszint (C.3) milyen módon befolyásolja az ajánlati szintet, különös tekintettel a célkitűzési és elvárás szektorra (B.1 és B.2).

B.4. Bizonyítványkibocsátás

Szükséges meghatározni, hogy az adott intézmény milyen végzettséget igazoló dokumentumot állít ki a C.4 szektor és szint alapján. Ha állami bizonyítványt kíván adni, akkor megfelelő módon igazolni kell, hogy erre az adott szervezet jogosult.

Kritérium: A kurzusajánlatnak, ha szükséges, akkreditációs dokumentumot kell felmutatnia. Pontosán definiálni kell, hogy milyen feltételek mellett, mire jogosító, milyen érvényességű és jogi státusú (pl. munkakör betöltésére jogosító, vagy munkakör betöltésére jogosító kurzusba modulként illeszkedő) bizonyítványt ajánl a feltételeket teljesítőeknek.

B.5. Módszer, technológia

E szektor leírásakor választ kell adni a továbbképzés technikai jellemzőire, nyilvánvalóan a célkitűzés (B.1), az elvárások, igények (B.2), a tartalom (B.6) és a résztvevők (B.7) függvényében. A módszer tekintetében első választási pont, hogy igényli-e a továbbképzés a résztvevők megjelenését a kurzusokon vagy távoktatási jellegű (illetőleg ezek valamiféle kombinációja). Ha a részvétel szükséges, akkor pontosítani kell, milyen időtartamra, hányszor kell megjeleneni. Szükséges annak meghatározása, hogy az A.5. szektor függvényében milyen oktatási módszereket alkalmaz a szervezet: előadás, műhely (workshop), tréning, egyéni felkészülés és konzultáció.

Kritérium: A kurzusajánlatnak tartalmaznia kell a célkitűzésekből, a tartalomtól és a megcélzott résztvevői körből levezetett oktatási módszert, technológiát. Választ kell kapni az alkalmazott módszer idő- és térigényére és eloszlására, valamint a technikai és személyzeti feltételekre a stratégiai szinten preferált technológiákhoz viszonyítva.

B.6. Tartalom

A tartalom leírása ezen a szinten a célkitűzésekből (B.1) és az elvárások, igények szektorból (B.2), valamint a résztvevők összetételéből (B.7) vezetendő le. Konceptuális keret meghatározása szükséges a kurzusszint számára, azaz le kell írni, melyek azok a tartalmi jellemzők, amelyek összefogják az egyes kurzusokat szervezeti szinten.

Kritérium: A kurzusajánlatnak tartalmaznia kell, hogy mit kínál a potenciális résztvevőknek és azt milyen alapon kínálja. Szervezeti, intézményi szinten meg kell határozni a szolgáltatás tartalmi jellemzőit (szűk vagy széles szolgáltatási skála) szoros függésben a résztvevők csoportjával (B.7).

B.7. Résztvevők

A továbbképzésen résztvevők körének meghatározása a célkitűzés (B.1) és az elvárások (B.2) függvényeként jelentkezik. Szükséges annak pontos meghatározása, hogy intézményi szinten a piacnak mely szegmensét és annak mekkora hányadát kívánja a továbbképzést tervező megcélozni.

Kritérium: A kurzusajánlatnak tartalmaznia kell a célokból és igényekből (B.1 és B.2) következő piacssegmentálást (kiket és miért őket célozza meg), valamint a volumenre vonatkozó terveket (mekkora a teljes érdekelt vevőkör és annak mekkora részét tervezi megnyerni). Ehhez szükséges a lehetséges hasonló intézményi kínálat ismerete, elemzése. (A kurzusajánlatnak le kell írnia a megcélozott résztvevők előzetes feltételként megszabott végzettségét, korábbi közoktatási gyakorlatát, illetve más, a belépés feltételeként támasztott körülményt.)

B.8. Szervezés

A továbbképzés megvalósításához szükséges intézményi infrastruktúra tárgyi és személyzeti leírása szerepel ebben a szektorban, jórészt a tartalom (B.6), a módszer, technológia (B.5) és a résztvevők (B.7) függvényében. Meghatározandó, hogy milyen ütemezésben, ki, hogyan bonyolítja a továbbképzést (azaz pontosítandó a szervezési algoritmus).

Kritérium: A kurzusajánlatnak meg kell jelölnie, hogy milyen tárgyi feltételei adottak a képzéshez (saját vagy bérelt), milyen szervezési algoritmussal dolgozik, valamint az intézménynek milyen személyi garanciái, referenciái vannak.

B.9. Pénzügyek

Ennek a szektornak a tervezése nyilvánvalóan erősen hierarchikus, függ az A.9 szinttől. Nyilatkozni kell a finanszírozási alapelvekről: térítésmentes, részben vagy egészben térítéses, nyereséges továbbképzéseket tervez-e az intézmény, vagy ezek milyen arányát kívánja kialakítani. Ezenkívül a szektorban le kell írni a módszerek, technológia (B.5), a résztvevők (B.7) és a szervezés (B.8) függvényében az intézményi szintű továbbképzési terv pénzügyi jellemzőit, kurzusonkénti bontásokban, tisztázva a saját és külső forrásokat, az igényelt támogatás mértékét, a kiadási és bevételi ütemtervet, rovatolt költségtervet.

Kritérium: A kurzusajánlatnak tartalmaznia kell egy a fentiek alapján elkészített intézményi szintű pénzügyi tervet, melyből megállapítható, hogy a továbbképzések pénzügyi háttere (az ajánlatok alapján) tételesen tervezett, bevételi rendje biztosítja a kurzusok megtartását, illetve kötelezettségek nélküli lemondását és a belső ellenőrzés (controlling) mechanizmusát.

B.10. Előadók, tanfolyamvezetők

A kurzusajánlati szint 10. szektora feltárja a pedagógus-továbbképzés érdekében mozgósítható személyes erőforrásokat. A kurzusajánlatban szereplő egyes módszerek (B.5), tartalom (B.6) függvényében meghatározza a továbbképzés vezetésében és stábjában szereplő szolgáltatók képesítését (vö. A.10), referenciáit, különleges kompetenciáit, esetleges továbbképzési szolgáltatáson kívüli felkészültségét (például: iskolai szervezettefejlesztési jártasság stb.).

Kritérium: A kurzusajánlat tartalmazza a továbbképző szolgáltató stábjának bemutatását, kiemelten az egyes módszerek és a technológia, illetve a tartalom és a hozzá kapcsolódó képzettség és felkészültség leírását.

C. Kurzusszint

C.1. Célkitűzés

A kurzus megfogalmazásakor rögzíteni kell a szervezés során relevánsnak tekintett célokat, meg kell nevezni az A.1. és a B.1. célokhoz való viszonyt. A célkitűzésnek összefüggésben kell lennie a kurzusleírás valamennyi szektorával, különösen az elvárásokkal, a minőség-ellenőrzéssel, a tartalommal és a résztvevőkkel.

Kritérium: A kurzus leírásának meg kell jelölnie a kurzus célját, a sikeresség azon kritériumait, amelyek esetén a célokat elérték, valamint kapcsolatban kell állnia a kurzusleírás valamennyi elemével.

C.2. Elvárások, igények

A kurzus leírásakor meg kell határozni a célkitűzések és a minőség-ellenőrzési rendszer ismeretében a kurzussal szemben támasztható követelményeket, valamint azt, hogy várhatóan milyen igényekre ad választ a kurzus. Az elvárások között fel kell tüntetni minden olyan lényeges paramétert (tárgyi, szervezési, tartalmi stb.), amely alapján az adott kurzus különbözik minden más kurzustól, ami indokolja igénybevételét, illetve megszervezését.

Kritérium: A kurzus leírása válaszolja meg azt a kérdést, hogy milyen csoportok, illetve egyének milyen igényeire ad választ a kurzus, milyen paraméterek (elvárások) mentén.

C.3. Minőség-ellenőrzés

A kurzus leírás tartalmazza azokat a körülményeket, mutatókat, illetve indikátorokat, amelyeket a szervezők azért alkalmaznak, hogy ellenőrizzék, a kurzus valójában a megfogalmazott céloknak, elvárásoknak megfelelően alakult-e.

Kritérium: A kurzus leírása nevezze meg a minőség-ellenőrzés módját, kapcsolatát a kurzusajánlati szint minőség-ellenőrzésének tartalmával.

C.4. Bizonyítványkibocsátás

A kurzus leírása jelölje meg, hogy a résztvevők milyen feltételekkel milyen bizonyítványt kapnak a kurzus eredményes befejezése után.

Kritérium: A kibocsátott bizonyítványról derüljön ki szakmai munkaerő-piaci „értéke”, érvényessége.

C.5. Módszer, technológia

A kurzus programja adjon tájékoztatást a kurzus során alkalmazott módszerekről, tanulászervezési technológiákról, ezeket feleltesse meg a résztvevőknek és a céloknak.

Kritérium: A módszerek, az alkalmazott tanulásszervezési technológia leírása alapján legyen világos a tanfolyam folyamata, eszköz- és térgénye.

C.6. Tartalom

A kurzus leírása magában foglalja az átadni kívánt ismeretek, képességek körét, tartalmazza tényleges programját (idő- és tartalmi egységek szerinti tervét). A tartalom következik a megjelölt célokból, összefüggésben áll a résztvevők körével és a minőség-ellenőrzéssel.

Kritérium: A kurzus szintjén a továbbképzés tényleges tartalmi tervét, programját ismertetni kell.

C.7. Résztvevők

A kurzus leírása megjelöli a résztvevők számával és összetételével (szakmai végzettségével, esetleges korábbi tanfolyamok eredményes befejezésével) kapcsolatos terveket és feltételeket.

Kritérium: A kurzus szintjén a leírás nevezze meg, kiknek, milyen feltételekkel kívánják a kurzuson való részvételt biztosítani. Derüljön ki, van-e a kurzusra való bekerülésnek különös feltétele (pl.: felvételi beszélgetés, korábbi végzettség, munkahelyi beosztás, ajánlás stb.).

C.8. Szervezés

A kurzus leírása tartalmaz minden idő- és térbeli koordinátát, amelyek segítségével a szervezés folyamata és a kurzus azonosítható (időpont, helyszín, szervező, referencia, információ további kérdésekről).

Kritérium: A kurzus leírása tegye lehetővé a kurzus egyértelmű azonosítását.

C.9. Pénzügyek

A kurzus leírása tartalmazza a kurzus szervezésével, illetve igénybevitelével kapcsolatos pénzügyi információkat. Választ ad arra, hogy mennyi a kurzus költsége, ennek mi a forrása, a költségekből mekkora összeg terheli a résztvevőket.

Kritérium: A kurzus leírása adjon tájékoztatást a kurzus pénzügyi feltételeiről (szervezők, igénybevevők).

C.10. Előadók, tanfolyamvezetők

A kurzusleírás tartalmazza a továbbképzés stáblistáját.

Kritérium: A kurzus programja nevezze meg a kurzus vezetőjét, valamint az egyes tartalmi elemekhez kapcsolódóan az előadók nevét. Lehetséges a korábban szerzett referenciák megnevezése is.

Egy példa

Az alapkritérium-katalógus – ahogyan erre korábban utaltunk – a tervezést is segíti. Az alábbiakban példaként szeretnénk bemutatni egy továbbképzési program kurzusszintű leírását. A konkrét példa némileg sántít, hiszen sem programatikus

szinten megfogalmazott, sem a kurzusajánlati szintű kör nem állt rendelkezésünkre (azaz, dehogynem, mint mindenki, mi is megpróbáltuk kitalálni a kurzus feletti szinteket...), sem a kurzusajánlati szint „szervezete” nem volt esetünkben értelmezhető. Ám a leírás talán bizonyítja, hogy a kurzusszintű program megtervezése is épülhet az alapkritérium-katalógus „kérdéseire”, szempontjaira.

A példaként közölt kurzus éppen olyan szakemberek minőségi továbbképzése lesz, akiknek jelentős szerepük van a NAT implementációjához kötődő továbbképzések megtartásában, szervezésében. Reméljük, amikor tervezett továbbképzésük megvalósul, az általuk összeállított kurzusok már kapcsolódni fognak „tágabb” körökhöz.⁵

Pedagógus-továbbképzésekben részt vevő felnőttoktatási szakemberek intenzív módszertani továbbképzése

Célkitűzés

A résztvevők sajátítsák el a felnőttoktatásban használatos, nemzetközileg szavatolt, a pedagógusok továbbképzésében nemzetközileg eredményesen alkalmazott módszereket.

Optimális cél: a résztvevők ismerjék meg és fogadják el a továbbképzésen szereplő, bemutatott és saját élményen keresztül tapasztalt módszereket, azokat legyenek képesek ismertetni és kritikusan elemezni. Maximális cél: a résztvevők több mint fele a kurzus befejezésekor rendelkezzen tervvel arról, hogy saját felnőttoktatói (pedagógus-továbbképzői) munkájában miként hasznosítja a tapasztaltakat, illetve a hasznosítással kapcsolatos tapasztalatait a kurzushoz kapcsolódó szupervíziós alkalmakon legyen képes megosztani a csoport más tagjaival. A kurzus sikerességének feltétele a résztvevők aktív közreműködése.

Kívánalmak, igények

A közoktatásban bekövetkezett változások, a pedagógusok és a nevelőtestületek szakmai önállósága garanciáját adó helyi tervezési gyakorlat törvényben megfogalmazott követelménye robbanásszerűen megnöveli a pedagógusok továbbképzések iránti igényét. Az előttünk álló szűk két évben pedagógusok kritikus tömegének kell gyakorlati alkalmazásra is megfelelő képességet és tudást szereznie az iskolák pedagógiai programjának tervezése, a helyi tantervek összeállítása, illetve megírása, valamint a pedagógiai folyamatok eredményességének mérése, értékelése érdekében. Ez megköveteli, hogy a pedagógusképzésben dolgozó felnőttoktatók megismerjék és a gyakorlatban alkalmazzák azokat a képzési és szervezési módszereket, amelyekkel a korábbinak sokszorosára növelhető a továbbképzések hatékonysága és keresettsége.

A Nemzeti alaptanterv implementációjának sikere nem utolsósorban éppen ezen áll vagy bukik. Fontos a pedagógus-továbbképzések sikere szempontjából, hogy a legfelkészültebb továbbképzők a továbbképzés struktúrájának újjászervezésében is felelősségteljes szerepet kapjanak. Visszavonhatatlanul elérkezett az az idő, amikor az állami finanszírozás és kontroll helyét a rendszerben dolgozók

⁵ A kurzus programját *Majerosi Anna* (WBZU) és *Pócze Gábor* (OKI) készítették. A szerzők köszönik *Majerosi Anna* hozzájárulását a közléshez.

érdekeltsége és szakmai felkészültsége szabályozza, bizonyos tehát, hogy a pedagógus-továbbképzők színvonalra közvetlen hatást gyakorol a közoktatási modernizáció sikerére vagy kudarcára.

Minőség-ellenőrzés

A kurzus igényes lebonyolítása elengedhetetlenné teszi a minőség-ellenőrzés folyamatos megszervezését. A kurzus az elvárt minőség állandó garantálása érdekében három egymással összefüggő, de önmagában is minőségi indikátorként alkalmazható eljárással él:

a) a hallgatók a kurzus egész ideje alatt, szakaszonként értékelik a kurzust annak hasznossága, gyakorlati használhatósága, szervezetsége, a célok szerinti megfelelése és komfortja alapján;

b) a sikeresség kritériuma, ha a tanfolyam egész ideje alatt, a tanfolyammal összefüggő okok miatt nincs lemorzsolódás;

c) a sikeresség tartalmi kritériuma: a tanfolyam szupervíziós szakaszában a résztvevők a megismert módszerek gyakorlati alkalmazásának tapasztalatairól képesek számot adni.

Mivel a tanfolyamok tartalmi alakításáért egy team felelős, amelynek nem minden tagja vesz részt minden egyes modulon, ezért a tanfolyam-vezetőség érdeke is a résztvevők folyamatos megkérdezése a tanfolyammal kapcsolatos kérdésekben, illetve ezek pontos dokumentálása és az esetleges hiányosságok megszüntetése.

Bizonyítványkibocsátás

A tanfolyam a hazai továbbképzés jogi szabályozása alapján tanfolyam-látogatási bizonyítvánnyal zárul. A bizonyítvány tartalmazza a képzés időtartamát, szervezőjét, tartalmi leírását, valamint azt, hogy a hallgató „vizsgaremekkel”, vagyis egy alapkritérium-katalógus szerinti továbbképzési program tervével, konkrét megvalósítási programjával, illetve – adott esetben – egy ilyen kurzus értékelésével vizsgát tett.

Módszer és technológia

A kurzus négy alkalomból álló, negyedévente megrendezett intenzív, ötnapos bentlakásos szakaszból, az intenzív szakaszok között irányított egyéni tanulási szakaszokból és önértékelési feladatok megoldásából áll. Utóbbiak során konzultáció lehetőségét biztosítjuk.

Tartalom

Kommunikációs képességek fejlesztése: tréning.

Minőség-ellenőrzés, minőségbiztosítás, minőségre hangolt vezetés: szeminárium.

Aktuális közoktatás-irányítási és közoktatás-szervezési ismeretek. A pedagógiai szakmai szolgáltatás tartalma, szervezete: előadás-sorozat.

A közoktatási gyakorlattal kapcsolatos tervezési ismeretek és gyakorlati képességek, különös tekintettel a helyzetelemzésre, a forráselemzésre, az erőtere-

lemzésre, a célképzésre, az értékelésre, a mérésre és a folyamatszervezésre: szeminárium, workshop, esetleg terepgyakorlat.

A mindenkori céloknak megfelelő, az ezredfordulón elvárható és a hazai közoktatási tradíciókat figyelembe vevő, a felnőttoktatásban használatos inventórium összeállítása és kipróbálása: szeminárium, workshop, konzultáció.

A különböző modulok konkrét tartalmáért a felkért oktatóteam a felelős.

Résztvevők

A tanfolyamra olyan felnőttoktatási gyakorlattal rendelkező szakemberek jelentkezését várjuk, akiknek jelenlegi munkaköréhez tartozik vagy kapcsolódik a tanártovábbképzés. A felvételtől a megbízók által felkért bizottság dönt, egy felvételi beszélgetés alapján. A jelentkezéshez részletes szakmai önéletrajz és két ajánlás szükséges. A programra felvehető létszám: 16 fő. A felvételnél előnyt élveznek azon szakemberek, akik értenek németül. A program finanszírozói igényt tarthatnak saját felnőttoktatási szakembereik számára helyekre, de az így felvetek aránya nem haladhatja meg a felkínált helyek 30 százalékát.

Szervezés

A szervezést az OKI Pedagógus-továbbképzési Irodája végzi a három német nyelvű ország oktatással foglalkozó képviselőivel egyeztetve. A program előreláthatólag 1996 szeptemberében indul és 1997 augusztusában zárul. A jelenlegi tervek szerint az első két modulra az őszi szemeszterben, a második két modulra a tavaszi szemeszterben kerül sor. A tanfolyam teljes dokumentációja bármikor bármelyik fél (OKI és a három német nyelvű ország) rendelkezésére áll. Az OKI gondoskodik, lehetőségein belül, a tanfolyam infrastrukturális háttérének biztosításáról.

Pénzügyek

A programot 1996-ban a Svájci Tanártovábbképző Központ (WBZU) támogatja anyagilag. A hozzájárulás mértéke: 20 000 CHF, közelítőleg 2 millió forint, amely nem vihető át a következő évre. Németország és Ausztria finanszíroz a tavaszi szemeszterben esedékes egy-egy modul. A résztvevők hozzájárulása: 16 000 Ft, melyet a küldő intézmény természetesen átvállalhat. A tanfolyam költségei: bérjellegű kiadások és dologi kiadások (szállás, ellátás, tananyagok).

A kurzus vezetői

A kurzus programját a német nyelvű országok vezető felnőttoktatási szakembereiből és a hazai pedagógus-továbbképzésben gyakorlattal rendelkező szakemberekből szervezett team állítja össze. A team munkáját egy vezető irányítja és egy szervező segíti. A team egyes szakemberei, illetve kisebb csoportjai a későbbi foglalkozások vezetői számára biztosítják a teljes tanfolyami dokumentáció és az adott modulról készített tanfolyamvezetői értékelés hozzáférhetőségét.